UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

Refutatur eorum opinio, qui omne illud justum putant, quod statui utile est. IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

Visual Library

peracto officii demandati tempore, exercitum traderent ſub pœna mortis: at Epaminondas & Pelopidas ad Lacedæmoniorum regiones miſſi cum eſſent ideo, ut res magnas agerent in commodum patriæ Thebarum, retinuerunt exercitum, & pro patia conquiſiverunt plurima. Hæc transgreſſio æqua erat. Nam ſi præſens fuiſſet legislator, & quæſitus, quid arbitraretur in tali occaſione eſſe agendum in commodum publicum maximum, juſſiſſet idem, quod fecerunt: uti quoq; cum ideo illis dies dicta eſſet, tandem abſoluti ſunt, ſpreta civium invidia, qui ob gloriam rerum geſtarum inſurrexerant in eos.

Rejicitur opinio eorum, qui juſtum habent illud omne, quod ſtatui utile eſt.

CAP. IV.

CEterum quoniam plurimi, vel quod ita crediderint, vel in favorem magnatum locuti ſint, axioma confecerunt contrarium: ſcilicet quod omne, quod ſtatui utile, juſtum ſit, qualecunq; etiam ex ſe exiſtat, non ab re erit transire ad illorum dicta examinanda, & at confutandam ſententiam. Axiomata itaq; in obſequium Principum tradita hujus generis ſunt. *Omnia retinendæ dominationis honeſta eſſe.* (Saluſt. ex ore Lepidi.) Legimus apud Platonem (lib. 1. de juſto.) Traſymachum dixiſſe, quod juſtitia nihil aliud ſit, quam *Utilitas potentioris.* Secundum hæc axiomata igitur, qualecunq; etiamſit factum, dummodo utilitatem ſtatui adferat, juſtum eſt. Ad idem alludit illud Taciti: (lib. 14. annal.) *Magna exempla, quæ habent aliquid ex iniquo, quod adverſus ſingulos utilitate publica rependitur.* Relictis iis pluribus, quæ dici poſſent, ſtabilio doctrinam primi capitis. Quando factum, hoc eſt illud, quod comprehenſum eſt ſub circumſtantia (quid) injuſtum eſt, actio reddi nequit juſta abſolutè, propter utile publicum. Dico juſta abſolutè, nam juſta ſecundum quid, quatenus comprehendit finem, ceteraſq; circumſtantias juſtas, verum eſt. Et concluſio probatur ex fundamento ſuperius poſito: quoniam fingitur, quod una ex circumſtantiis præcipuis injuſta ſit & prava, ut vero actio abſolutè bona ſit, opus eſt ut omnes circumſtantiæ ſint bonæ. *Bonum eſt ex integra cauſa.* Idem confirmatur ex Ariſtotelis doctrina 7. politic. tradita: quod bonitas actionis conſiſtat, ut finis

bonus ſit, & operatio quæ ad finem illum dirigitur idonea ſit ad eum conſequendum, aut præſtandum ut nanciſcatur. Non igitur ſatis eſt, ut finis juſtus ſit, niſi & medium tale ſit, ad reddendam actionem bonam. At ſi ſufficeret ad reddendam actionem juſtam & honeſtam, quod publicam afferret utilitatem, quam etiam foret alias injuſta, ſequeretur, quod actio non indigeat bonitate mediorum, ut bona exiſtat, ſed quod ſit illi ſatis bonitas finis. Sed dicet quiſpiam, non eſſe eum verborum Ariſtotelis ſenſum, quem nos illi attribuimus, ſcil. ut medium honeſtum ſit, ſed ut accommodatum ſit, ad finem propoſitum conſequendum. Hæc ejus ſunt verba. *Duo ſunt in quibus omnis commendatio benè agendi conſiſtit: unum, ut propoſitum, ac finis agendi recte ponatur: aliud, ut eas, quæ ad illum finem ferant actiones inveniamus.* At in propoſito noſtro utilitas publica finis bonus eſt, & actio quæ ponitur, illam producit. Cui reſponſo repono. Quod utilitas publica, quæ finis bonus eſt civitatis, publica eſt felicitas, conjunctam habet honeſtatem & utilitatem. Quare utilitas publica ita interpretanda eſt, quod & honeſta ſit: at media inhoneſta ad obtinendum finem honeſtum non ſunt accommodata: itaq; ad actionem perficiendam honeſtam & juſtam, opus eſt, ut non ſolum medium ſit accommodatum ad conſequendum finem, quod ad materiam, ſed & cum forma ſimul honeſtatis. Quæ confutatio robur nanciſcitur ex rebus in mea morali traditis doctrina, quod alius finis complexus ſit, alius incomplexus. V.G. defendere patriam finis eſt incomplexus fortis viri, dum é mœnibus adverſus oppugnatores præliatur: at complexus honeſtas eſt exoriens ex harmonia actionis iſtius cum circumſtantiis omnibus, quomodo, quando. ubi, quibus inſtrumentis &c. debeat. Ex ejusmodi enim proportione & harmonia honeſtas provenit, qui ſplendor eſt actionis. Adhunc finem complexum, qui finis verus eſt a nobis intellectus, quæq; eſt vera honeſtas, non medium eſt bonum ad eum conſequendum factum pravum, & iniquum: tollit enim proportionem & harmoniam, ut diſſonans vox mutuam diſcordem reddit. Sed roboremus hanc ſententiam autoritate hominum in rep. verſatorum. Bello Pyrrhi adverſus Romanos perfuga adiit conſulem Fabricium & Dictatorem Romanorum, promittens ſe veneno ſublaturum Pyrrhum. At conſul colligatum Pyrrho remiſit: illiusq; factum collaudatum fuit a Senatu. Qua de re Cicero, ut comprobationi ſubjungamus auctoritatem viri eruditi: *Atqui*, inquit, *ſi ſpeciem utilitatis, opinionemq; quærimus, magnum illud bellum perfuga unus, & gravem adverſariũ imperii ſuſtuliſſet, ſed magnum dedecus, & flagiti-*

giti-

gitium, qui cum laudis certamen fuiſſet, eum non virtute, ſed ſcelere ſuperatum. At ſi utilitas reip. reddit nihil non honeſtum, quod eam producit, exſtitiſſet honeſtum factum, haud ſceleſtum e medio inimicum præpotentem tollere & damnoſum illi imperio, functusq; foret Fabricius officio mali civis, ſi quietus & ſine ſanguine & periculo reip. finem bello imponere potuiſſet, neq; voluiſſet. Ita reprehendendus foret Camillus Faliſcis ludimagiſtrum cum liberis ſuis remittens, ſi ex utilitate reip. illa redderentur media honeſta, ſecundum doctrinam quam modo oppugno.

Veneti fœdus declinarunt Imperatoris, quoniam aliud jam cum Galliarum inierant Rege, ab eoq; diſcedere non reputabant honeſtum. (Parut. hiſt. Ven.) Carolus Quintus per Gallias tranſiens, ſeq; fidei Franciſci committens, ſi juſſu regis fuiſſet detentus, conſilium exſtitiſſet ſuis rebus admodum utile. Sed quis non tantam deteſtatus fuiſſet perfidiam? Ideo etiam pius ille Rex omni affecit Carolum honore, & tutum per regnum univerſum deduci curavit. Ut ita ſenſus vulgaris & popularis ſit certo naturæ inſtinctu inſculptus, quod res plures utiles publico ſtatui ſceleſtæ ſint & evitandæ. Sed excelſior magiſter & purior doctrina nos docet idem, qui eſt S. S. auctor, & ſpiritus S. prohibet principes a mendacio: cum tamen plurima publico utilia ſint, quoniam quædam probat Plato lib. 1. de juſto.

Non decent ſtultum verba compoſita, nec principem labrum mentiens. proverb. c. 17. Itaq; utilitas publica non honeſtat cunctas principis, vel reip. actiones. Et finis Antiochi, ſpectans ad concordiam ſubditorum, cum diſcrepantiam religionum inter illos ſublatam vellet, bonus erat: ſed quoniam medium erat, tollendi verum cultum, qui tum erat apud Hebræos, actio ipſius fuit iniqua, velut illam S.S. nominat. (lib. 1. Mac. cap. 3.) Quando itaq; factum, & circumſtantia (quid) per ſe prava ſunt, nihil bonitatis acquirunt ex fine boni publici, & ob rationem moralem, & ob ſenſum eorundem populorum, & ob auctoritatem S.S. ex qua deinde Canoniſtæ, & patres ſcholaſtici, & Summiſtæ eandem opinionem deduxerunt, & tradiderunt.

Pars III.

Pars III.